

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า และนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านคุณภาพการสอนของครู

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านเจตคติต่อกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบด้านคุณภาพการสอนของครู

ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการเรียนการสอน การสอนที่ดีมีคุณภาพจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนที่ไม่ดีไม่มีคุณภาพ ดังนั้นพฤติกรรมของครูผู้สอนจึงเป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดี

กูด (Good, 1973 : 589) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการสอนว่า หมายถึง การใช้แผนการสอนหรือวิธีสอนซึ่งทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

บลูม (Bloom, 1976 : 127) กล่าวถึง คุณภาพการสอนว่า คุณภาพการสอนเป็นเรื่องของการให้ตัวชี้แนะแก่นักเรียน ซึ่งเป็นการให้ผู้เรียนทราบว่าสิ่งที่เรียนคืออะไร ผู้เรียนควรทำอะไร อย่างไรบ้าง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเสริมแรงทั้งทางบวกและทางลบ เช่น การยกย่อง ชมเชย ตำหนิ การให้รางวัล การลงโทษ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ในการให้ข้อมูลย้อนกลับ และการแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียน

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2518 : 84) กล่าวถึงคุณภาพการสอนไว้ว่า คุณภาพการสอนคือการสอนที่รู้จุดมุ่งหมายของการสอนและสอนตามหลักการสอน แล้วทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน ทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะของกลุ่ม

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533 : 16) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพว่า

จะต้องเป็นการเรียนการสอนที่ครูตระหนักถึงความสัมพันธ์ของจุดประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน (กิจกรรมของนักเรียน) และการประเมินผลอยู่เสมอ

จากความหมายของคุณภาพการสอนดังกล่าว สรุปได้ว่า คุณภาพการสอน หมายถึง การสอนที่ผู้สอนได้วางแผนการสอนและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเสริมแรง ให้ข้อมูลย้อนกลับ และแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และผู้สอนได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา

สุพิน บุญชูวงศ์ (2534 : 10-12) กล่าวถึง การสอนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) มีการส่งเสริมนักเรียนให้เรียนด้วยการกระทำ
- 2) มีการส่งเสริมนักเรียนให้เรียนด้วยการทำงานกลุ่ม
- 3) มีการตอบสนองความต้องการของนักเรียน
- 4) มีการสอนให้สัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นๆ ในหลักสูตรเป็นอย่างดี
- 5) มีการใช้สื่อการสอน
- 6) มีกิจกรรมให้นักเรียนทำหลายอย่าง
- 7) มีการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 8) มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ
- 9) มีการใช้การจูงใจ
- 10) มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย
- 11) มีการเร้าความสนใจก่อนลงมือทำการสอนเดิม
- 12) มีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา

บอริค (Borich, 1988 : 298-317) อ้างถึงใน ซีรฟงค์ แก่นอินทร์, 2537 : 116)

ได้กล่าวถึงลักษณะของพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพไว้ 5 ประการคือ

- 1) มีความชัดเจน (Clarity)
- 2) มีความหลากหลาย (Variety)
- 3) เน้นภารกิจการเรียนการสอนโดยตรง (Task Orientation)
- 4) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน (Engagement in the Learning Process)
- 5) ให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในระดับปานกลางถึงระดับมาก (Moderate-to-High Rates of Success)

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537 : 11-12) กล่าวถึง การสอนที่ดีจะมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นการสอนที่มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี
- 2) เป็นการสอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์กับเนื้อหาและกับผู้เรียน
- 3) เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ด้านเจตคติ และด้านทักษะ

- 4) เป็นการสอนที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง
- 5) เป็นการสอนที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
- 6) เป็นการสอนที่สร้างความสนใจผู้เรียน
- 7) เป็นการสอนที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและตลอดไป
- 8) เป็นการสอนที่มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศด้านวัตถุและด้านจิตใจ
- 9) เป็นการสอนที่ผู้สอนรู้จักใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
- 10) เป็นการสอนที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 11) เป็นการสอนที่มีกระบวนการ
- 12) เป็นการสอนที่มีการวัดผลประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
- 13) เป็นการสอนที่ผู้สอนสอนด้วยวิญญานความเป็นครู

นอกจากนี้ อำนวย เจริญศิลป์ (2526 : 36-37) ยังกล่าวถึงคุณลักษณะการสอนที่ดี คือ

- 1) ครูผู้สอนต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี
- 2) ครูผู้สอนต้องมีความมั่นใจในตนเองขณะที่สอน
- 3) ครูผู้สอนต้องรู้จักนำวิธีการสอนในแบบต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตร โครงสร้างและจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด กระทรวงศึกษาธิการ (2535 : 22) ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ดังแผนภูมิ โครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต	หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต	หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต
หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน	หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน	หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน
หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา	หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา	หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา
หน่วยที่ 4 ชาติไทย	หน่วยที่ 4 ชาติไทย	หน่วยที่ 4 ชาติไทย
หน่วยที่ 5 ชาว เหตุการณ์ และวันสำคัญ	หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน	หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน
	หน่วยที่ 6 พลังงานและสารเคมี	หน่วยที่ 6 พลังงานและสารเคมี
	หน่วยที่ 7 จักรวาลและอวกาศ	หน่วยที่ 7 จักรวาลและอวกาศ
	หน่วยที่ 8 ชาว เหตุการณ์ และวันสำคัญ	หน่วยที่ 8 ประเทศเพื่อนบ้าน
		หน่วยที่ 9 ประชากรศึกษา
		หน่วยที่ 10 การเมืองและ การปกครอง
		หน่วยที่ 11 ชาว เหตุการณ์และ วันสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 130) ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตใน ป.02 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไว้ดังนี้

กระบวนการแก้ปัญหา

- 1) วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดจากปัญหา
  - 2) เสนอแนวทางแก้ปัญหาตามข้อมูลและสภาพของปัญหา
  - 3) เลือกแนวทางและวิธีปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด
  - 4) แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ
  - 5) ปรับปรุงการแก้ไขปัญหาให้เกิดผลทางบวกอย่างมีประสิทธิภาพ
- ความรู้ความสามารถและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
- 6) นำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
  - 7) เห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์
  - 8) ยอมรับและเห็นความจำเป็นในการเสริมสร้างสุขภาพกายและจิต
  - 9) ปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

- 10) วางแนวทางในการทำงานกลุ่ม
- 11) นำกระบวนการทำงานกลุ่มไปใช้ในการทำงานกลุ่มเป็นประจำ
- 12) มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และปรับปรุงงานอยู่เสมอ
- 13) วิเคราะห์ผลดีของการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บำรุงรักษา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
- 14) ปฏิบัติและแนะนำชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติในการอนุรักษ์และบำรุงรักษาศิลป-วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
- 15) เสนอแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากความรู้ ข่าวสาร และข้อมูล
- 16) นำความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม
- 17) อธิบายแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวและสังคม
- 18) ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอเป็นประจำ
- 19) เสนอแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางศาสนา
- 20) ปฏิบัติตน และแนะนำชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาอยู่เสมอ
- 21) ปฏิบัติตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ สิ่งแวดล้อม

นอกจากศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร และจุดประสงค์การเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแล้วจะต้องศึกษาแนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วย ซึ่งจำนงค์พรายแย้มแซ (2533 : 7-9) กล่าวถึงแนวคิดสำคัญในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ 3 ประการดังนี้

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับบูรณาการ มีผู้กล่าวถึงการบูรณาการไว้หลายความหมาย ได้แก่
  - 1.1) ในความหมายทั่วไป บูรณาการ หมายถึง การนำสิ่งที่แยกกันอยู่อย่างกระจัดกระจายมารวมกันเข้าให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวอย่างครบถ้วนสมบูรณ์
  - 1.2) ในความหมายที่เกี่ยวกับหลักสูตร บูรณาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมารวมเข้าด้วยกันให้ได้สัดส่วน และผสมผสานกลมกลืนอย่างเหมาะสมต่อผู้เรียนตามสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง
  - 1.3) ในความหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครู บูรณาการ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนด้วยวิธีการเชื่อมโยงประสบการณ์

ด้านต่างๆ ให้สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง และในขณะเดียวกันก็ต้องบูรณาการสื่อการสอนด้วยการใช้สื่อประสม ช่วยก่อให้เกิดโมเมติ หรือความรวบยอดให้เป็นภาพรวมของสถานการณ์ ปัญหา และแนวทางแก้ไข เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) แนวคิดเกี่ยวกับการสอน ได้มีผู้เสนอแนวคิดในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ ดังนี้คือ

2.1) ใช้วิธีการสอนทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

2.2) สอนสัมพันธ์วิชากับกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ

2.3) เน้นคุณธรรมต่างๆ ตามที่หลักสูตรต้องการในทุกเนื้อหาที่จะสอน

2.4) ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ตามวัยและความสามารถที่จะกระทำกิจกรรมนั้นได้

2.5) ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนเนื้อหาต่างๆ เท่าที่สามารถจะทำได้โดยใช้กิจกรรมฝึกฝน เช่น ฝึกทักษะ อ่าน เขียน ทดลอง

2.6) ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการรักษาสุขภาพอนามัย โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพอนามัยในตอนเช้าทุกวันเป็นประจำอย่างน้อยวันละ 1 คาบ รวมกับการเรียนข่าวเหตุการณ์ การตรวจสุขภาพอนามัยนี้อาจตรวจในเวลาอื่นที่ครูเห็นว่าเหมาะสมก็ได้

2.7) ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความสนใจ รู้จักวิเคราะห์ข่าว เหตุการณ์ประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทันสมัย เห็นสิ่งที่ผิดและถูก สิ่งที่ควรเชื่อและไม่ควรเชื่อ เพื่อจะได้ นำสิ่งที่ดีไปปฏิบัติตาม โดยจัดให้มีการเล่าข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน รวมทั้งการอธิบายร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในตอนเช้าทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 คาบ รวมกับการตรวจสุขภาพอนามัย

2.8) ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเวลาเรียนได้ตามความสนใจของผู้เรียน และความเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชา แต่ละเรื่อง แต่ละตอน

3) แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเป็นนี้ หมายถึง การคิดอย่างมีระบบ และกอร์ปด้วยจริยธรรม และคุณธรรมที่ดีงาม คือการคิดที่จะแก้ปัญหาใดๆ ให้สำเร็จโดยไม่ทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อนและคำนึงถึงประโยชน์และการสร้างสรรค์เพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ การคิดเป็นสมรรถภาพสำคัญขั้นสูงสุดของบุคคลที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ค่าของหลักสูตรอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนที่ดี ฉะนั้นครูผู้เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนจะต้องเริ่มต้นจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องที่ควร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 230-232) ได้เสนอแนวคิดในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ไว้ดังต่อไปนี้

1) ครูให้เด็กเป็นศูนย์กลาง มีครูเป็นผู้กำกับโดยคิดว่าวางแผนการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ และประยุกต์ เนื้อหา กระบวนการ และทฤษฎีการเรียนการสอนต่างๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและให้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น กำหนดบทบาทหรือกิจกรรมที่จะให้นักเรียนปฏิบัติอย่างหลากหลายและเหมาะสม

2) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นทักษะกระบวนการอย่างแท้จริง โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสภาพปัญหา กระบวนการแก้ปัญหา และสามารถนำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ทักษะกระบวนการต่างๆ ได้แก่

- ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
- ทักษะกระบวนการคิด
- ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา
- ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- ทักษะกระบวนการทางสังคม
- ทักษะกระบวนการทำงาน
- ทักษะกระบวนการรวบรวมข่าวสารและข้อมูล

การจัดกระบวนการการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนี้จะเน้นให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามกระบวนการ 9 ประการ ซึ่งเป็นทักษะรวมของทักษะอื่นๆ และเน้นการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นพิเศษ

3) สอนคนไม่ใช่สอนหนังสือ การเตรียมคนเพื่อให้สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาจะต้องปลูกฝังคุณลักษณะ ค่านิยม เจตคติต่างๆ อันจำเป็น ดังนี้

- รักตนเอง ครอบครัว เห็นคุณค่าของชีวิต
- มองโลกในแง่ดี ยุติธรรม
- รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
- ชอบพัฒนา ใฝ่ดี
- สนใจ ใฝ่รู้
- มีเหตุผล ไม่เชื่อง่าย แต่ยอมรับความจริง ไม่ถือดี

- ไม่เห็นแก่ตัว
- รักอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ชอบพึ่งพาตนเอง
- มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- จงรักภักดีต่อบ้านเมือง
- ยอมรับความแตกต่าง
- ศรัทธาในการปกครองระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4) ให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ การเสาะแสวงหาความรู้อย่างมีระบบ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทางสังคม ตลอดจนความรู้ต่างๆ ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน โดยผ่านขั้นตอนต่างๆ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การเลือก การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำเอง รู้เอง โดยมีครูคอยให้คำปรึกษาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้แต่ละขั้นตอนดังกล่าว

5) ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนเนื้อหาอื่นๆ เท่าที่สามารถทำได้

6) ฝึกฝนให้นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการรักษาสุขภาพอนามัย โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพในตอนเช้าทุกวันเป็นประจำ อย่างน้อยวันละ 1 คาบ รวมกับการเรียนข่าว เหตุการณ์ การตรวจสุขภาพอนามัยนี้อาจตรวจในเวลาอื่นที่ครูเห็นว่าเหมาะสมก็ได้

7) ฝึกฝนให้นักเรียนมีความสนใจ รู้จักวิเคราะห์ข่าว เหตุการณ์ประจำวัน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้กว้างขวาง ทันสมัย เห็นทั้งสิ่งที่ผิดและถูก สิ่งที่ควรเชื่อและไม่ควรเชื่อเพื่อจะได้นำสิ่งที่ดีไปปฏิบัติตาม โดยจัดให้มีการเล่าข่าว เหตุการณ์ประจำวัน รวมทั้งการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในตอนเช้าทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 คาบ รวมกับการตรวจสุขภาพอนามัย

8) ครูสามารถยืดหยุ่นเวลาเรียนได้ตามความสนใจของผู้เรียน และความเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาแต่ละเรื่อง แต่ละตอน

9) ครูในฐานะเป็นผู้จัดการสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องสร้างบรรยากาศให้นักเรียนและเพื่อนเอื้อต่อกันในเชิงของการเรียนรู้ การเสาะแสวงหาความรู้ หาคำตอบ แก้ปัญหา ให้เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับแก่กันและกัน

สุพจน์ คำชาย (2526 : 98-100) ได้ศึกษาองค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านตัวครู มีตัวพยากรณ์ที่ดี คือ วุฒิทางการศึกษาของครูคณิตศาสตร์ จำนวนชั่วโมงของครูต่อสัปดาห์ ปัญหาด้านครอบครัวของครูคณิตศาสตร์ และการเตรียมการ

สอนของครู ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้ร้อยละ 28.56

ประดิษฐ์ จิระเดชประไพ (2530 : 71-74) ได้ศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีประสบการณ์การสอนโดยเฉลี่ยมากกว่าครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีจำนวนคาบการสอนต่อสัปดาห์โดยเฉลี่ยมากกว่าครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนวุฒิทางการศึกษา พบว่า ครูในโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป และต่ำกว่าปริญญาตรีมีสัดส่วนไม่แตกต่างกัน

นิตยา ใจตาบ (2530 : 51-59) ศึกษาพบว่า คุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2532 : 93) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรบางตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า คุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

ศิริพร ฉันทานนท์ (2533 : ง) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครู และเวลาที่ใช้ในการเรียนของนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความสามารถระดับสูง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความสามารถระดับต่ำ

นุกูล ภูประเสริฐ (2534 : 87) ศึกษาพบว่าองค์ประกอบด้านครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 1.77 ทั้งยังเป็นตัวพยากรณ์ในเชิงส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย

ศักดิ์ชัย ศิริศรี (2535 : 774) ศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านครูผู้สอนสามารถอธิบายความแปรปรวนในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ร้อยละ 0.08 - 69.01

สุนันทา ประไพตระกูล (2535 : 99-102) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรคิดสรรรกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คุณภาพการสอนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ศรีนวล วรณสุธี (2536 : 94) ศึกษาพบว่า คุณภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

จงกลณี เวสุวรรณ์ (2536 : 77) ได้ศึกษาองค์ประกอบบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดลำพูนพบว่า ชั่วโมงสอนของครูต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

รัตนา เมืองขวา (2536 : 75) ศึกษาพบว่า การที่ครูมีเวลาสนใจเอาใจใส่ต่อการสอน การตรวจงาน การดูแลควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เรียน และนอกเวลาเรียน จะมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

อุบลวรรณ บัวอ่อน (2537 : 105-106) ศึกษาพบว่าคุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน และเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

จิราพร ขุนนะ (2540 : 60) ศึกษาพบว่า คุณภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สจวร์ต (Stuart, 1978 : 2115-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์ ระดับ 8 ในรัฐหลุยส์เซียนา จำนวน 1,259 คน และครูผู้สอน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ดีในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในองค์ประกอบด้านตัวครู ได้แก่ วุฒิ และประสบการณ์การสอนของครู

เบนสัน (Benson, 1978 : 5239-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเงินเดือนครูและตัวแปรอื่นๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้ข้อมูลจากโรงเรียนรัฐบาล ในรัฐโอกลาโฮมา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของครูมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

นิวแมน (Newman, 1980 : 3766-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอนของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชานเมืองในภาคเหนือของรัฐเท็กซัส จำนวน 868 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่สอนโดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ครูที่มีประสบการณ์สูงมีส่วนทำให้คะแนนการอ่านของนักเรียนเพิ่มขึ้น

โดแลนด์ (Doland, 1980 : 989-A) ได้ศึกษาพบว่า คุณภาพของการสอนการเข้าร่วมโครงการและการได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ต่างมีอิทธิพลต่อการเรียนเป็นอันมาก และยังมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะด้านอารมณ์และจิตใจมากเช่นกัน

กู๊ด (Good, 1983 : 127-144) ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของครูที่มีผลต่อการเรียนการสอนว่า การสอนอย่างตั้งใจจริง (Active Teaching) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตอนเริ่มบทเรียนจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น เพราะครูที่สอนอย่างตั้งใจจริงจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของสิ่งที่สอน และสามารถอธิบายความหมายได้อย่างชัดเจน จัดกิจกรรมการสอนได้อย่างเหมาะสม และได้เตรียมการเรื่องดังกล่าวที่จะกำหนดงานให้นักเรียนทำเอาใจใส่และสนใจต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นประการสำคัญ หากนักเรียนไม่เข้าใจก็พร้อมที่จะสอนใหม่เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น กู๊ด ได้ทดลองการสอนแบบตั้งใจจริงในการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา โดยการแนะนำวิธีสอนข้างต้นให้กับครูในกลุ่มทดลอง ผลการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม และทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังใช้วิธีการดังกล่าวในการสอนและเช่นเดียวกัน ผลจากการทดลองนี้แสดงว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนสูงมาก และสามารถฝึกอบรมให้ครูมีพฤติกรรมการสอนที่มีคุณภาพสูงได้

โซลติส (Soltis, 1987 : 4048-A) ศึกษาพบว่า องค์ประกอบทางด้านคุณภาพการสอน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จากเอกสารงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า คุณภาพการสอนของครูน่าจะมี ความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพราะการสอนที่มีคุณภาพจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

องค์ประกอบด้านเจตคติต่อกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน

เจตคติ เป็นเรื่องที่มีบทบาทสำคัญมากอย่างหนึ่งในการเรียนการสอน เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด คนเราคิดอย่างไรก็มักจะทำอย่างนั้น เช่น เมื่อคิดดีก็จะทำดี เด็กๆ ถ้ารู้สึกรักการเรียน คิดดีรู้สึกดีต่อการเรียน ก็จะขยันเรียนเก่งเป็นต้น

เทอร์สโตน (Thurstone, 1928 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534 : 207) อธิบายว่า เจตคติเป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถบอกความรู้สึกของ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

روبินส์ (Robbins, 1983 : 55) กล่าวว่า เจตคติคือการประเมินวัตถุ บุคคลหรือสถานการณ์ต่างๆ ในทางที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ ซึ่งแสดงถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกต่อบุคคลหรือสิ่งต่างๆ นั้น

เมอเรนส์ และเลแมน (Mehrens and Lehman, 1984 : 283 อ้างถึงใน จิราพร ชุณหะ, 2540 : 28) กล่าวถึงเจตคติว่า หมายถึง รูปแบบของความรู้สึก หรือพฤติกรรมที่บุคคลมีความโน้มเอียงที่จะตอบสนองต่อวัตถุทางสังคม

อนันต์ ทิพย์รัตน์ และคณะ (2533 อ้างถึงใน นักศึกษาปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยา การศึกษา, 2535 : 82) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงของจิตใจอันเกิดจากการเรียนและประสบการณ์ที่มีต่อบุคคล วัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ ซึ่งแสดงออกในลักษณะสนับสนุนหรือคัดค้านสิ่งดังกล่าว เช่น ในลักษณะชอบ-ไม่ชอบ, พอใจ-ไม่พอใจ, เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย เป็นต้น เจตคติเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถสรุปพาดพิงจากพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น เข้าหา-หลีกเลี่ยง และเป็นพฤติกรรมที่มีความคงที่ สามารถปลูกฝัง เปลี่ยนแปลงไปในทางพึงประสงค์ได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงของจิตใจและอารมณ์ ซึ่งพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจจะสนับสนุนหรือคัดค้านพอใจหรือไม่พอใจ ต่อสิ่งของ บุคคลหรือสภาพการณ์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 210-211) กล่าวถึง องค์ประกอบของเจตคติ มีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการคือ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้นๆ

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่า พอใจหรือไม่พอใจต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3) องค์ประกอบพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียง ที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกมา จะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่ เช่นคนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อศาสนาก็จะไม่สนใจเข้าวัดฟังธรรมหรือผู้ที่มีเจตคติต่อการเรียนดีก็จะมานะ

พยายามที่จะเรียนให้ดีและเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป

กมล หล้าสุวรรณ (2524 : 240) ได้กล่าวถึงลักษณะของทัศนคติ สรุปได้ว่า

1) ทัศนคติที่เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด

2) ทัศนคติเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม กล่าวคือ ถ้ามีทัศนคติที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ตรงกันข้ามถ้ามีทัศนคติไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าหา โดยการถอยหนีหรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ เช่น เด็กชอบครูสอนทำให้อยากเรียนวิชาที่ครูสอน ถ้าเด็กไม่ชอบวิชานั้นๆ หรือไม่ชอบครูคนนั้น ก็พยายามหลีกเลี่ยงไม่เรียนวิชานั้น เป็นต้น

3) ทัศนคติสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งได้ เช่น บิดามารดาไม่ชอบบุคคลหนึ่ง ย่อมมีแนวโน้มทำให้เด็กไม่ชอบบุคคลนั้นด้วย

4) ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ถ้าการเรียนรู้หรือประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป ทัศนคติย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น เดิมนิสัยที่เข้ามาเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษา อาจไม่ชอบวิชานี้เลย เรียกว่าเกิดทัศนคติทางลบ แต่เมื่อเรียนไปได้สักครึ่งหนึ่งของบทเรียน มีความรู้สึกว่าเป็นวิชาที่มีประโยชน์ จึงเปลี่ยนแนวความคิดจากความไม่ชอบเป็นความชอบ คือเปลี่ยนเป็นทัศนคติทางบวกแทน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 211-213) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของเจตคติไว้ว่า

1) เจตคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่างๆ รอบตัวบุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่าประสบการณ์ที่เหมือนกันก็จะมีเจตคติที่แตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น

2) เจตคติเป็นการตระเตรียม หรือความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับและจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วย เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้ และบางครั้งไม่ค่อยมีเหตุผล

3) เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมินคือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่า ชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็คือ เป็นทิศทางในทางที่ดี เรียกว่า เป็นทิศทางในทางบวก และถ้าการประเมินออกมาในทางไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็มีทิศทางในทางลบ เจตคติทางลบไม่ได้หมายความว่า ไม่ควรมีเจตคติ

นั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น เจตคติในทางลบต่อการคดโกง ต่อการเล่นการพนัน การมีเจตคติในทางบวกก็ไม่ได้หมายถึงเจตคติที่ดีและพึงปรารถนา เช่น เจตคติทางบวกต่อการโกหก การสูบบุหรี่ เป็นต้น

4) เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมาก ก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดก็แสดงความเข้มสูงเพิ่มมากขึ้น

5) เจตคติมีความคงทน เจตคติเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่นและมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

6) เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน เป็นสภาวะทางจิตใจ ซึ่งหากไม่ได้แสดงออกก็ไม่สามารถจะเรียนรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเนื่องจากถูกกระตุ้นและการกระตุ้นยังมีสาเหตุอื่นๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดูคำคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นด้วย อาจจะเป็นเพราะถูกทำร้ายก่อน

7) เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้า จึงมีการตอบสนองขึ้น แต่ไม่จำเป็นว่าเจตคติจะแสดงออกจากพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออกบุคคลนั้นได้ปรับปรุงให้เหมาะกับปทัสถานของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 214-215) ได้ให้ความเห็นว่า เจตคติก่อนไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม

ความรู้สึกความเชื่อของบุคคล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการวัดเจตคติจึงไม่สามารถจะวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จาก แนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษา และวัดในรูปของความเห็น การวัดเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดและผู้ใดอาจจะใช้วิธีการสังเกตจากการกระทำ คำพูด การแสดงสีหน้าท่าทาง หรือสัมภาษณ์ความรู้สึกนึกคิดของเขา แต่แบบวัด หรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้กันมากจะอยู่ในรูปของ แบบสอบถาม หรือแบบสำรวจเรียกว่าแบบวัดทางเจตคติ

ในการวัดนั้นควรมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1) การศึกษาเจตคติ เป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง

2) เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็นการวัดทางอ้อม จากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่

3) การศึกษาเจตคติของบุคคล มิใช่แต่เป็นการศึกษาทิศทางเจตคติของบุคคลเท่า

นั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อยหรือความเข้มของเจตคตินั้นด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2519 : 175) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดเจตคติได้ดังนี้

1) วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม เนื่องด้วยเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าเขามีความรู้ทางด้านที่ดีหรือไม่ดี เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด เจตคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นจึงเป็นเครื่องทำนายว่า บุคคลนั้นจะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใดด้วย ฉะนั้นการทราบเจตคติของบุคคล ย่อมช่วยให้สามารถทำนายการกระทำของบุคคลนั้นได้ แม้จะไม่ถูกต้องเสมอไปก็ตาม

2) วัดเพื่อหาทางป้องกัน ในโลกเสรีนั้น การที่บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใด อยา่งไร นั้นเป็นสิทธิของเขา แต่การอยู่ด้วยความสงบสุขในสังคม ย่อมจะเป็นไปได้เมื่อพลเมืองมีเจตคติต่อสิ่งต่างๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะเป็นทางให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน และไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม

3) วัดเพื่อหาทางแก้ไข ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ในสังคมประชาธิปไตยบุคคลจะสามารถมีเจตคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแตกต่างกันไปได้มาก แต่ในบางเรื่องจำเป็นต้องได้รับความเห็นและเจตคติที่สอดคล้องกัน เพื่อที่จะได้มีการกระทำที่พร้อมเพรียงกัน ฉะนั้นการวัดเจตคติจึงอาจแสดงให้เห็นว่าบุคคลมีลักษณะที่เหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมเพียงไร แล้วควรได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขลักษณะนั้นๆ ของเขาหรือไม่

4) วัดเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เจตคติต่างๆ เปรียบเสมือนสาเหตุภายในซึ่งมีกำลังสำคัญให้บุคคลกระทำไปได้ต่างๆ กัน สาเหตุภายในหรือเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลนี้อาจได้ผลกระทบมาจากสาเหตุภายนอกอีกส่วนหนึ่ง และเจตคติของบุคคล อาจเป็นเครื่องกรองหรือหันเหอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคลนั้นได้ ฉะนั้นการเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่างๆ ได้ชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดเจตคติของบุคคลต่างๆ ต่อสาเหตุภายนอกนั้นด้วย

สุจินดา จันทร์วรรณ (2529 : 155-163) ได้ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มทักษะภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 5 ตัวแปร เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย คือ ครูผู้สอนมีวุฒิประกาศนียบัตรทางการศึกษาชั้นสูงหรือเทียบเท่า การทำบันทึกการสอนประสบการณ์ในการสอน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน และเจตคติในการเรียนคณิตศาสตร์ ตัวแปรเหล่านี้

ร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ร้อยละ 22.11

นิตยา ใจตาบ (2530 : 51-59) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนและสภาพแวดล้อมทางบ้าน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

อดุลย์ วิมลสถิตีรังษี (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า ความรู้ต่อวิชาเรียนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชลธิชา จินดากุล (2530 : 47) ศึกษาพบว่า เจตคติต่อวิชาเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ประเสริฐ เตชะนาราเกียรติ (2532 : 75) ศึกษาพบว่า เจตคติและแรงจูงใจไม่สัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นุกูล ภูประเสริฐ (2534 : 84) ศึกษาพบว่า ความรู้ลึกลงต่อวิชาที่เรียนเป็นตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

ศรีนวล วรรณสุธี (2536 : 94) ศึกษาพบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อุบลวรรณ บัวอ่อน (2537 : 111) ศึกษาพบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จิราพร ชุนนะ (2540 : 62) ศึกษาพบว่า เจตคติต่อวิชาเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

นวลศรี มากมี (2539 : 85) ศึกษาพบว่า เจตคติต่อวิชาเรียนของนักเรียนจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไดแชน (Deighan, 1971 : 3333-A) ศึกษาพบว่า เจตคติต่อวิชามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แฮนเซน (Hansen, 1982 : 98-A) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ

จากเอกสารงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่มีจิตใจและความรู้สึกที่ชอบในวิชาที่เรียนจะทำคะแนนผลสัมฤทธิ์ได้สูง นั่นคือ เจตคติต่อวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน น่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั่นเอง

องค์ประกอบด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

อาทร รัตนคำนวน (2522 : 20-22) กล่าวว่า การศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนน่าจะเป็นความรับผิดชอบของพ่อแม่ ผู้ปกครองมากกว่าจะมอบให้เป็นภาระของโรงเรียนอย่างเดียว พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรจะมีส่วนในการช่วยเหลือนักเรียนด้วยการส่งเสริมการเรียนดังนี้

- 1) เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเอง
- 2) บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรให้คำตอบต่อคำถามของนักเรียน
- 3) ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่นักเรียนเท่าที่มีโอกาสทำได้ คอยดูแลเอาใจใส่กับปัญหาที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือแนะนำ หรือชี้แนวทาง
- 4) คอยสนับสนุนนักเรียนในด้านต่างๆ อย่าหยุดยั้งที่จะกระตุ้นเตือนให้นักเรียนรู้จักใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา การเลือกซื้อหนังสือ หรือของเล่นที่มีส่วนช่วยพัฒนาสติปัญญาของนักเรียน
- 5) ให้นเวล่านักเรียนในการทำกิจกรรมที่ได้รับจากโรงเรียน โดยไม่มอบหมายงานบ้านให้นักเรียนรับผิดชอบมากเกินไป หรือเรียกใช้นักเรียนในขณะที่ทำการบ้าน
- 6) ให้ความสนใจและเอาใจใส่กับการเรียน หรือกิจกรรมของนักเรียน เช่น การทำการบ้าน หรือให้คำแนะนำในการทำงาน จัดเวลา สถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน สนใจที่จะพูดเรื่องการบ้านที่ได้รับจากครู ช่วยตรวจดูเมื่อนักเรียนทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว
- 7) ควรมีการทำโทษ และให้รางวัล โดยทำโทษอย่างมีเหตุผล และให้รางวัลเพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 40-42) ได้เสนอแนะขั้นตอนที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองจะช่วยให้ นักเรียนเรียนดีขึ้นได้ ไว้ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน โดยการพูดคุยกับนักเรียนเพื่อจะได้หาข้อมูลว่านักเรียนมีความรู้สึกกังวล หรือมีปัญหาต่อกิจกรรมที่โรงเรียนหรือไม่
- 2) ไปพบครูเพื่อจะได้ช่วยแก้ปัญหา

- 3) จัดสิ่งแวดล้อมที่บ้าน เช่น การจัดสถานที่ทำการบ้านให้นักเรียน
- 4) ช่วยจัดตารางเวลาโดยแบ่งออกเป็นชั่วโมงเล่น การศึกษาส่วนตัวและการทำกิจกรรม
อื่นๆ
- 5) ให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำได้ตามเงื่อนไขทันที
- 6) ทบทวนความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาทั้งวัน

ฮาร์วิกเฮิสท์ (Harvighurst, 1963 : 102 อ้างถึงใน จิราพร ชุมนะ, 2540 : 19) ได้กล่าวถึงนักเรียนที่มีผลการเรียนดีว่ามักเป็นนักเรียนที่มีสภาพแวดล้อม ดังต่อไปนี้

- 1) สิ่งแวดล้อมทางบ้านและทางโรงเรียนเร้าใจให้นักเรียนสนุกสนานต่อการเรียน
- 2) บิดาและมารดาตลอดจนคนที่มีความสำคัญต่อเด็ก จะวางตัวเป็นตัวอย่างของเด็ก ให้เด็กเลียนแบบในด้านความสนใจ และความเอาใจใส่ต่อการเรียน
- 3) การฝึกของครอบครัวตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้เด็กเกิดความต้องการความสำเร็จเกิดขึ้น
ภายในตนเอง

กิระนันท์ อนวัช (2529 : 102-103) ได้เสนอความเห็นว่าการสนับสนุนของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือบรรยากาศในบ้านมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความพร้อมในการเล่าเรียนของนักเรียน กล่าวได้ว่า บรรยากาศภายในบ้านกับการสนับสนุนของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือเรียกรวมว่า "เคหศึกษา" มีส่วนช่วยนักเรียนในการเรียนอย่างดี เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด และได้เสนอแนะวิธีการสร้างเคหศึกษาที่เกิดผลดีต่อการเรียนของนักเรียน ดังนี้

- 1) ช่วยจัดในด้านเวลาและสถานที่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ควรช่วยกันกำหนดเวลาให้นักเรียนในเรื่องการเรียนรู้ หรือทบทวนบทเรียนที่บ้าน แม้ว่าบางทีนักเรียนยังไม่ได้ทำการบ้านก็ควรมีเวลาประจำสำหรับการอ่าน ทั้งในเนื้อหาวิชาโดยตรงและจากหนังสืออื่นๆ ในเรื่องของการบ้าน บิดา มารดา หรือผู้ปกครองต้องให้นักเรียนทำการบ้านด้วยตนเองอย่าทำให้นักเรียนโดยเด็ดขาด แต่ควรเปิดโอกาสให้ถามได้ แล้วตรวจการบ้านให้เมื่อนักเรียนทำผิดนั้นคือ บทบาทของ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองต่อการทำการบ้านของนักเรียน ได้แก่ การชี้แนะและเป็นกำลังใจให้เท่านั้น

- 2) ช่วยสอนทักษะพื้นฐานให้นักเรียน เช่น การซื้อของเล่นประเภทฝึกทักษะทางภาษา และการคิดคำนวณ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองช่วยสอนคำศัพท์ หรือดูแลการอ่านหนังสือเรียนนอกเวลาของนักเรียน แล้วแจ้งแก่ครูประจำชั้นว่านักเรียนอ่านจบแล้วในลักษณะใด มีการเอาใจใส่หรือชอบเรื่องที่อ่านหรือไม่

3) สำรวจการสอนของทางโรงเรียน ในช่วงแรกๆ ของการจัดการศึกษาแผนใหม่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองหลายคนเห็นว่า ถ้าตนสอนนักเรียนจะทำให้นักเรียนสับสน แต่ปัจจุบันนี้ความคิดนี้ได้เปลี่ยนไป ทางโรงเรียนได้เน้นความร่วมมือของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จึงจะช่วยให้ดีขึ้นสำหรับนักเรียนแต่ละคน บิดา มารดา หรือผู้ปกครองควรตรวจสอบตามถึงการเรียนการสอนของทางโรงเรียน เพื่อให้ทราบว่านักเรียนควรจะเรียนรู้อะไรบ้าง

4) ส่งเสริมการเรียนของนักเรียนอยู่เสมอ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไม่เพียงแต่คอยตักเตือนให้นักเรียนอ่านบททวนบทเรียนเท่านั้น แต่ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีอุปนิสัยใฝ่เรียนรู้โดยวิธีต่างๆ ด้วย

ด้วยความสำคัญดังกล่าว และเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองควรจะได้ตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้ ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองเป็นบุคคลซึ่งจะรับผลการเล่าเรียนของเด็กในโรงเรียน ถึงแม้จะไม่มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียนเต็มที่ก็ตาม แต่ผลของการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียน มักจะตกไปอยู่กับผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นผู้ปกครองจึงเป็นผู้ที่รับผิดชอบและรับชอบเกี่ยวกับกิจการของนักเรียนในขั้นสุดท้าย (ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์, 2521 : 21) เมื่อผู้ปกครองเป็นผู้รับผลของการศึกษาเล่าเรียนของเด็กของตนแล้ว ผู้ปกครองจึงควรมีบทบาทต่อการศึกษาของเด็กให้มากขึ้น

จันทนีย์ กาญจนโรจน์ (2530 : 55-57) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า อาชีพของมารดา ที่อยู่อาศัยของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ความคาดหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อวิชาคณิตศาสตร์ การเสริมทักษะและการให้ความรู้เพิ่มเติมของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และการให้การสนับสนุนและเสริมกำลังใจ นักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประเสริฐ เตชะนาราเกียรติ (2532 : 75) ศึกษาพบว่ารายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2532 : 86-90) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมในการเรียนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมักจะมาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาอ่านหนังสืออาหารร่วมกับบุตร บิดามารดาแนะนำรายการโทรทัศน์ดีๆ ให้บุตรได้ดู บุตรมีโต๊ะเรียนหนังสือ

ส่วนตัว

ธีระพงศ์ แก่นอินทร์ (2532 : 93) ศึกษาพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปราโมทย์ ครอบบุญศรี (2533 : 55) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังนักเรียน แรงจูงใจและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน พบว่าการได้รับคำปรึกษาในการทำการบ้านภาษาอังกฤษมีผลต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียน

นุกูล ภูประเสริฐ (2534 : 87) ศึกษาองค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความพร้อมด้านตำราเรียนและอุปกรณ์ เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในเชิงบวกหรือในเชิงส่งเสริม

สุนันทา ประไพตระกูล (2535 : 99-102) ศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ศรินทร์ วรณสุธี (2536 : 94) ศึกษาพบว่า ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อุบลวรรณ บัวอ่อน (2537 : 115) ศึกษาพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราพร ชุนนะ (2540 : 61) ศึกษาพบว่า การส่งเสริมของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ชอร์ และเลแมน (Shore and Leiman, 1960 : 319 อ้างถึงใน ปาจริย์ วัชวัลคุ, 2527 : 29) ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีบิดามารดาที่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนรู้ของบุตรมากกว่าบิดามารดาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และผู้ปกครองจำนวนมากของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะไม่ให้ความสนใจในการเรียนและการวางแผนการเรียนรู้ของนักศึกษาในความปกครอง

มอร์โร และวิลสัน (Morrow and Wilson, 1961 : 508-514 อ้างถึงใน ปาจริย์ วัชวัลคุ, 2527 : 28) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพ่อแม่ที่ให้คำชมเชย เช่น ยอมรับ แสดงความสนใจและเข้าใจ ส่วนนักเรียนที่เป็นเด็กด้อยสัมฤทธิ์นั้น มี

พ่อแม่ที่ชอบชมเชย เข้มงวด กวดขันเด็กเกินไป ลงโทษเด็กบ่อยๆ หรือมีฉะนั้นก็ให้ความ
คุ้มครองป้องกันเด็กมากเกินไป บรรยากาศภายในบ้านตึงเครียด และขัดแย้งกัน

ซาห์ (Shah, 1971 : 6688-A) ได้ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน
มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสนใจของผู้ปกครองในการเรียนของนักเรียน และกับนักเรียน
ที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองยอมรับและเข้าใจในตัวเด็ก

กลาสแมน และบิเนียมินอฟ (Glassman and Biniaminev, 1981 : 536-537)
ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน พบว่า ภูมิหลังทางครอบครัวมี
อิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางอ้อมต่อผลการเรียนโดยผ่านทางทัศนคติของนักเรียน

วอลเบิร์ก และคณะ (Walberg and other, 1984 : 646 อ้างถึงใน จิราพร ชุนนะ,
2540 : 22) ได้ทำการวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบเชิงสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าสภาพ
แวดล้อมที่บ้านมีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุทางอ้อมต่อผลการเรียน โดยผ่านทางแรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การเอาใจใส่ดูแล และให้คำปรึกษา
คำแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง จะมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองจึงน่าจะมีความสัมพันธ์
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนไว้ดังนี้

ไอเซนค์ (Eysenck, 1972 : 16) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ขนาด
ของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก
การกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง

กู๊ด (Good, 1973 : 153) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง
ความรู้หรือทักษะซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งโดยปกติพิจารณาจาก
คะแนนสอบที่กำหนดให้ หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูกำหนดให้ทำ หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

ชาวล แพร์ตกุล (2516 : 15) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จ
ในการเรียนรู้ ทักษะและสมรรถภาพทางด้านต่างๆ ของสมอง นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อยสามสิ่งคือ ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่างๆ

ไพศาล หวังพานิช (2526 : 89) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียน และความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530 : 7-8) กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าแยกเป็น 2 ประเภท คือ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (Cognitive Achievement) หมายถึง ความสำเร็จหรือความสามารถในการเรียนที่ต้องอาศัยทักษะหรือความรอบรู้ในวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ และเป็นความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่เจริญขึ้นโดยการเรียนวิชาต่างๆ ในโรงเรียน ส่วนผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ใช่วิชาการ (Noncognitive Achievement) หมายถึง ความสำเร็จตามความมุ่งหมายทางการศึกษาทางด้านเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และความซาบซึ้ง

จากความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถที่ผู้เรียนได้รับหลังจากผู้เรียนรู้วิชานั้นๆ แล้ว โดยพิจารณาจากคะแนนสอบจากแบบทดสอบ หรือจากการทำงานตามที่ครูกำหนด หรือจากทั้งสองอย่างรวมกัน

เพรสคอตท์ (Presscott, 1961 : 14-16 อ้างถึงใน อุบลวรรณ บัวอ่อน, 2537 : 13-14) ได้สรุปถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ สรุปได้ดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพของร่างกาย ข้อบกพร่องของร่างกาย และลักษณะท่าทางของร่างกาย
- 2) องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา บิดามารดากับบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
- 3) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรม และฐานะทางบ้าน
- 4) องค์ประกอบความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน
- 5) องค์ประกอบทางพัฒนาการแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติ และแรงจูงใจ
- 6) องค์ประกอบด้านการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงอารมณ์

เพรสคอตท์ กล่าวว่า ทั้ง 6 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันและมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน บางองค์ประกอบเป็นสิ่งที่ส่งเสริม บางองค์ประกอบเป็นสิ่งที่เป็อุปสรรคต่อการเรียน ย่อมทำให้นักเรียนไม่อาจใช้ความสามารถได้เต็มตามศักยภาพของตน

คลอสเมียร์ (Klausmeir, 1961 : 27-33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากจะเกิดกับตัวนักเรียน และครูผู้สอนแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น บ้าน สภาพแวดล้อม การศึกษาส่วนตัวของนักเรียน เป็นต้น ซึ่งพอจะสรุปองค์ประกอบที่สำคัญๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 6 ประการ

- 1) ลักษณะของผู้เรียน ประกอบด้วย วุฒิภาวะที่เกี่ยวข้องทางจิตและความสามารถที่เกี่ยวข้องทางสติปัญญา วุฒิภาวะทางร่างกาย และความสามารถที่เกี่ยวข้องทางทักษะพิสัย ลักษณะจิตพิสัย ได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติ ค่านิยม และการแสดงออกทางอารมณ์ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง การรับรู้ในสถานการณ์ อายุ และเพศ
- 2) ลักษณะของผู้สอน ประกอบด้วย สติปัญญา รวมทั้งความรอบรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาการ และการเรียนรู้ ฯลฯ ค่านิยม ความสามารถทางทักษะพิสัย ลักษณะทางด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติ ค่านิยม และการแสดงออกทางอารมณ์ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง การรับรู้ในสถานการณ์ อายุ และเพศ
- 3) พฤติกรรมของผู้เรียนและผู้สอน ประกอบด้วย ปฏิสัมพันธ์ทางพุทธิพิสัยกับการใช้ภาษา ทักษะพิสัยกับการกระทำ และจิตพิสัยกับความรู้สึก
- 4) ลักษณะของกลุ่ม ประกอบด้วย จำนวนสมาชิก โครงสร้าง เจตคติ ความสัมพันธ์ และการเป็นผู้นำภายในกลุ่ม
- 5) สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม เช่น อาณาบริเวณ สื่อการเรียนการสอน สื่อทัศนูปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ในการเรียนรู้ และฝึกทักษะต่างๆ เป็นต้น
- 6) แรงผลักดันภายนอก ประกอบด้วย สภาพการณ์ที่มีผลต่อนักเรียนตั้งแต่วัยแรกๆ เป็นแรงผลักดันภายนอกโรงเรียนที่มีผลต่อบุคลิกภาพ การแสดงพฤติกรรมในชั้นเรียน ตลอดจนเจตคติต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ บ้าน สภาพของเพื่อนบ้าน อิทธิพลทางวัฒนธรรมโดยทั่วไป เป็นต้น สภาพการณ์ที่เป็นแรงผลักดันภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา เช่น ครูผู้สอน นักจิตวิทยา ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา เป็นต้น การจัด

รูปแบบการบริหารโรงเรียน เช่น การจัดจำนวนคาบเรียน การจัดครูเข้าสอน เป็นต้น การจัดหลักสูตรและแบบเรียน สำหรับนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน ความคาดหวัง และการสนับสนุนจากชุมชน เป็นต้น

แครอล (Carroll, 1971 : 33) ได้เสนอแบบจำลองของการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน (Model of School Learning) ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้คือ

1) องค์ประกอบภายใน อันได้แก่ ความถนัดทางการเรียน ความสามารถที่จะเข้าใจ คำสอน และการอุทิศเวลาให้กับเวลาเรียน

2) องค์ประกอบภายนอก อันได้แก่ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่โรงเรียนจัดการ ศึกษาให้ตามความสามารถของแต่ละคน และประสิทธิภาพในการสอน

จาค็อบวิทซ์ (Jakobovitz, 1971 : 91-115) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ 3 ประการ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่

1) องค์ประกอบทางการสอน ซึ่งประกอบด้วย

1.1) คุณภาพการสอนของครู ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถทางภาษา และการสอนของครู

1.2) โอกาสการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3) เกณฑ์การประเมินผล ซึ่งอาจประเมินได้จากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) องค์ประกอบในด้านตัวผู้เรียน

2.1) ความสามารถที่จะเข้าใจการสอน ซึ่งขึ้นอยู่กับสติปัญญาและความสามารถทางภาษา

2.2) ความถนัด ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบความถนัดทางการเรียนภาษา และองค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดความถนัด

2.3) ความมานะบากบั่น ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติที่มีต่อครูผู้สอน ความสนใจในภาษาที่เรียน และเจตคติต่อวัฒนธรรมต่างประเทศ

2.4) ยุทธวิธีการเรียน ประกอบด้วย สมรรถภาพในการรับความรู้ใหม่ นิสัยทางการเรียน และการประเมินผลความสามารถของตนเอง

3) องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ความยึดมั่นต่อภาษาของตนเอง องค์ประกอบทางภาษาศาสตร์ของภาษาตนเอง ภาวะสองวัฒนธรรมซึ่งปรากฏในสังคม ผลอันเกิดจากองค์ประกอบทางสังคม

และวัฒนธรรม คือ ความสนใจในภาษาที่เรียน เจตคติที่มีต่อภาษานั้น ความมานะบากบั่นในการเรียนภาษานั้น และการคัดค้านการปะปนของภาษานั้นกับภาษาของตนเอง

บลูม (Bloom, 1976 : 175) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวัฒนธรรม มี 3 ลักษณะคือ

1) พฤติกรรมทางด้านความรู้ความคิดของนักเรียน (Cognitive Entry Behaviors) หมายถึง ความสามารถในด้านต่างๆ ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความถนัดและความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน

2) คุณลักษณะด้านจิตใจ (Affective Entry Characteristics) หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติต่อเนื้อหาวิชา สถาบัน และระบบการเรียน การยอมรับความสามารถของตนเอง และลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งคุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ได้

3) คุณภาพการสอน (Quality of Instruction) หมายถึง ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาดและการรู้ผลสะท้อนกลับของการกระทำว่าถูกต้องหรือไม่

องค์ประกอบทั้ง 3 ลักษณะนี้ พฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิดของผู้เรียนมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนได้ 50 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนคุณลักษณะด้านจิตพิสัย และด้านคุณภาพการสอน มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากัน คือ 25 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิด รวมกับคุณลักษณะด้านจิตพิสัย มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ 65 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อรวมตัวแปรทั้ง 3 ด้านเข้าด้วยกัน จะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ 90 เปอร์เซ็นต์

รายงานบทวิเคราะห์ เรื่อง องค์กำหนดประสิทธิผลของโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 27-36) ซึ่งได้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร รวมทั้งรายงานการวิจัย 50 เรื่อง พอจะสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ อัตราการเรียนขึ้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางด้านครู ด้านนักเรียน ด้านสภาพของโรงเรียน ด้านผู้ปกครอง และด้านชุมชน ในแต่ละองค์ประกอบประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรต่างๆ เช่น

ปัจจัยที่เกี่ยวกับครู ได้แก่ วุฒิและประสบการณ์ในการสอน ทักษะของครูต่อนักเรียน การใช้เวลาของครูและเทคนิคการสอน

ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเรียน ได้แก่ เพศ การมาเรียนของนักเรียนและพื้นฐานความรู้เดิม

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน ที่ตั้งของโรงเรียน ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน อัตราส่วนครูต่อห้องเรียน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และสิ่งกีดขวางของโรงเรียน

ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง ทักษะต่อการศึกษาและอนาคตของลูก สภาพเศรษฐกิจในบ้านและความอบอุ่นในครอบครัว

ปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ สาธารณูปโภคและทำเลที่ตั้งของโรงเรียนในชุมชน

แมตเซน (Madsen, 1983 : 3-5) และดอฟ (Doff, 1988 : 257) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ไว้คล้ายกัน ดังต่อไปนี้

1) ในด้านตัวครู ผลที่ได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์จะบอกได้ว่า การสอนของครูมีประสิทธิภาพหรือไม่ นอกจากนี้ครูจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นด้วยว่ามีข้อบกพร่องในด้านใดบ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการปรับปรุงข้อสอบต่อไป

2) ในด้านตัวนักเรียน การทดสอบผลสัมฤทธิ์ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าครูจัดสอบเป็นระยะๆ เพราะนักเรียนจำเป็นต้องเอาใจใส่การเรียนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ผลจากการสอบจะช่วยให้นักเรียนได้รู้ถึงระดับความสามารถของตนเอง และรู้ว่าจะต้องปรับปรุงตนเองในด้านใดบ้าง ทั้งยังช่วยสร้างทัศนคติทางบวกแก่นักเรียนได้คือ ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่าตนเองประสบความสำเร็จในการเรียน

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในหลายๆ ด้าน ฉะนั้นการที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะดีหรือไม่ดีนั้นๆ น่าจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ นั่นคือ องค์ประกอบต่างๆ เหล่านั้น มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั่นเอง